

СПРАВА «МОРОЗ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF MOROZ v. UKRAINE)

(Заява № 63648/14)

Стислий виклад рішення від 12 вересня 2024 року

Справа стосується, як стверджувалося, незаконного та необґрунтованого виселення заявниць із квартири, яка знаходилася у державній власності та яку вони вважали своїм житлом. У 2012 році заявниці звернулися з позовом до Львівської обласної ради та одного із її управлінь з вимогою визнати право власності на квартиру, розташовану в будівлі обласної бібліотеки, за набувальною давністю. Відповідно до архівних документів спірні приміщення були реконструйовані як помешкання. Квартира перебувала у власності їхньої сім'ї з 1951 року, коли вона була виділена як житло їхньому родичу. З того часу родина заявниць сплачувала всі належні платежі за квартиру, повністю відремонтувала за власний кошт приміщення. Заявниці також були офіційно зареєстровані як мешканці квартири у 1973 та 1990 роках відповідно. Хоча друга заявниця мала інше місце проживання, перша заявниця завжди займала спірні приміщення, вважаючи квартиру своїм єдиним житлом. Рада подала зустрічний позов, вимагаючи виселити заявниць з приміщень бібліотеки на тій підставі, що будівля бібліотеки належала місту, а приміщення, які вони займали, не були частиною житлового фонду, тому заявниці не мали законних підстав для облаштування в них свого житла. У квітня 2013 року Личаківський районний суд міста Львова залишив без задоволення обидва позови, погодившись із радою, що відповідно до застосовного законодавства заявниці не мали права займати спірні приміщення. Водночас суд встановив, що ці приміщення *de facto* становили їхнє житло, і що перша заявниця не мала іншого місця проживання. Обидві сторони подали апеляційні скарги. Апеляційний суд Львівської області відхилив скаргу заявниць і задовольнив скаргу, подану радою. Він встановив, що оскільки спірні приміщення ніколи не були належним чином визнані як «житлові» відповідно до застосовного законодавства, вони не могли кваліфікуватися як «житло» заявниць. Таким чином, рада, як законний власник будівлі бібліотеки, мала право витребувати нежитлові приміщення, які становили невіддільну частину будівлі та були зайняті заявницями без будь-яких законних підстав. У касаційній скарзі заявниці додатково до своїх попередніх аргументів зазначили, що суди двох інстанцій відхилили подібний позов про виселення, поданий радою проти їхніх сусідів, які перебували в ідентичній ситуації та займали сусідню службову квартиру у тій же бібліотеці. У справі сусідів суди визнали, що попри формальний статус їхньої квартири як «нежитлових приміщень», її мешканці та бібліотека перебували у *de facto* договірних відносинах на підставі договору оренди житла. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – Вищий спеціалізований суд України) відхилив касаційну скаргу заявниць, встановивши, що апеляційний суд правильно вирішив їхній спір. До

Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниці скаржилися за статтями 6 та 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що їх свавільно та несправедливо зобов'язали виселитися з їхнього житла. Європейський суд дійшов висновку, що ці скарги підлягають розгляду лише за статтею 8 Конвенції. Розглядаючи справу заявниць, Європейський суд зазначив, що апеляційний суд зобов'язав заявниць виселитися зі спірних приміщень лише на тій підставі, що ці приміщення були зареєстровані як «нежитлові», без аналізу конкретної ситуації заявниць. Зокрема, апеляційний суд не розглянув аргументи заявниць, що спірні приміщення були спочатку надані їхній сім'ї радою за більш ніж шістдесят років до розгляду питання про надання права власності, щоб бути місцем їхнього проживання, і заявниці офіційно облаштували та зареєстрували в них своє житло, відремонтували за власний кошт і сплачували різні платежі як *de facto* наймачі протягом усього періоду свого проживання. Апеляційний суд також не прокоментував твердження заявниць, що збереження цього житла було життєво важливим питанням для них. Вищий спеціалізований суд України відхилив касаційну скаргу заявниць, не розглянувши ці питання. З огляду на зазначене Європейський суд дійшов висновку, що апеляційний суд не навів достатні підстави, аби довести існування нагальної суспільної потреби у спірному рішенні про виселення або обґрунтованість пропорційності такого виселення для цілей статті 8 Конвенції та констатував порушення статті 8 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Оголошує заяву прийнятною;
2. Постановляє, що було порушено статтю 8 Конвенції.